

drobný výčet zpráv o Tirmanově huti a v ní vzniklých funerálních však přesahuje rámec naší stati o stavitelích Hanušovi a Jiřim.
22) V. V. Tomek, *Základy starého místopisu Pražského I*, Praha 1866, s. 142, k r. 1417: „...Anna lekarzova, prívigná Girziconis lapicidae ...“; k r. 1419: „... erga Annam olim Girziconis lapicidae filiam...“.

ZUSAMMENFASSUNG

Der neu publizierte Vertragstext betreffend des zweiten Baumeisters der Kirche des heiligen Stephans und des heiligen Heinrichs in der Prager Neustadt hilft Informationen über die Erbauer des gotischen Prags zu ergänzen.

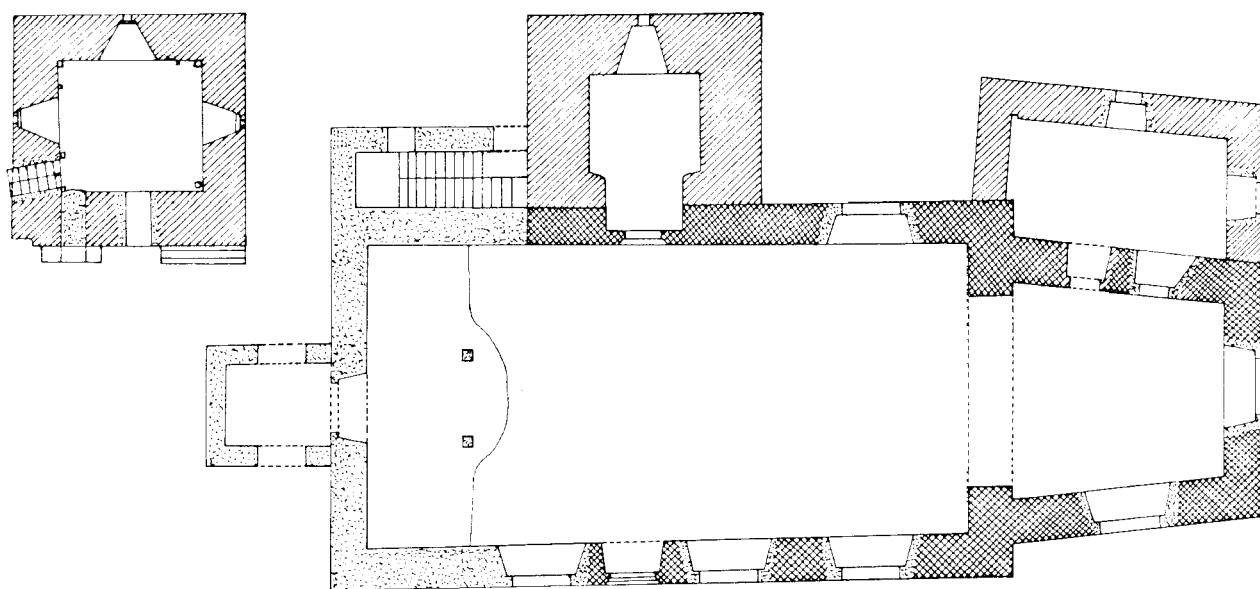
KE STAVEBNÍM DĚJINÁM KOSTELA SV. ONDŘEJE V RADOBYTČÍCH, OKR. PÍSEK

JIŘÍ VARHANÍK

Ve vsi Radobyčích, ležící v nevelké vzdálenosti jižně od větších a významnějších Mírotic s románským kostelem sv. Jiljí s věžní tribunou u nás neobvyklého typu¹⁾, náležejícím okruhu milevské huti, sídlívali zvikovští manové²⁾. Kostel sv. Ondřeje v nevýrazné poloze, obehnaný vysokou hřbitovní zdí, má dnes barokní zevnějšek pocházející z let 1730-1731³⁾. V novější literatuře byl vysloven předpoklad, že kostel byl původně patrně opevněn⁴⁾. Při porizování nových vnějších omí-

tek v 80. letech tohoto století však stopy stavebního vývoje nebyly dokumentovány, takže závěry z povrchového průzkumu provedeného až po opravě je třeba, zejména pro nejstarší stavební fázi, považovat do jisté míry za podmíněné. Orientovaná budova kostela sestává z přibližně obdélné lodi, k níž na severní straně přiléhá mohutná hranolová věž. V jihozápadním koutě mezi věží a lodí je připojen schodišťový přístavek, západní průčelí lodi s volutovým štítem je představena menší předsíň. Na východní straně lodi přiléhá presbytář lichoběžníkového půdorysu se stejně dlouhou sakristií po jeho severním bloku. Hrotitý portál v jižní zdi lodi byl považován za raně gotický z 3. čtvrtiny 13. století⁵⁾, ovšem jeho dokumentace publikovaná v *Soupisu*⁶⁾ nejenže neodpovídá zcela přesně skutečnosti, ale především nepostihuje profilaci kamenného ostění, neboť to je překryto silnou vrstvou štuky z doby pozoruhodné barokní úpravy portálu. Proto se nelze opřít o viditelný tvar profilace jako o bezpečnou datovací pomůcku: podle nevelké části vnějšího pruhu ostění, patrně pod poškozenou partií omítky, se zdá, že měl vejcovitý profil, a prozatím lze tedy s uvedeným chronologickým zařazením portálu souhlasit, byť s určitou výhradou. Ke stáří plochostropého presbytáře a přilehlé sakristie se rovněž nelze bezpečně vyjádřit, i když je pravděpodobné, že presbytář je středověkého původu, nejspíše současný s navazujícími úseky zdiva lodi s jižním portálem.

Blíže stavební historii kostela osvětluje situace ve věži a jejím bezprostředním okolí. Mezi jihozápadním nárožím věže a západní částí severní zdi lodi probíhá velká vertikální trhlina, sledovatelná jak z interiéru lodi, tak ze schodišťového přístavku mezi věží a lodí. Tato porucha je bezpochyby důsledkem dilatace dvou různě starých částí stavby. Původní gotický kostelík byl

Obr. 1: Půdorys kostela podle zaměření v *Soupisu* a půdorys 2. patra věže. Mřížkovane ranne gotické, šrafovane pozdne gotické a tečkovanne barokni zdivo.

0 10m

Obr. 2: Špaleta střelnovitého okénka ve východní zdi 2. patra věže.

podstatně kratší a západní průčelí jeho lodi lícovale se západní stěnou věže. Později - jistě v letech 1730 až 1731 - byla loď prodloužena k západu, a pravděpodobně v důsledku nedostatečného založení do nekonsolidovaného terénu hřbitova se utrhlo zdivo lodi věže. Přízemí věže je novodobě upraveno, její první, snad klenuté patro, není po zazdění vstupu nad úroveň terénu na východní straně vůbec přístupné. Zajímavá je však situace ve druhém patře, jehož interiér je dnes dosažitelný dodatečně proraženým průchodem s vloženými stupni od západu ze schodišťového přístavku. V jižní zdi se otvírá rovněž dodatečně proražený průchod do půdního prostoru lodi, avšak nedaleko od něho v jihozápadním koutě je původní, zazděný vchod do tohoto patra věže, otevírajícího se na všech třech volných stranách střelnovitými okénky se široce rozevřenými špaletami, které sice postrádají trámy pro opření hákovnic, ale o jejichž určení k aktivní obraně vůbec nelze pochybovat. Z půdy lodi je viditelná horní část původního vstupu do druhého patra věže, zrušeného při prodloužení lodi k západu v 18. století, a fragmenty kamenného žlabu na masivních konzolách, který probíhal bezprostředně nad průchodem a odváděl srážkovou vodu z úžlabí mezi střechou lodi a jižní stěnou věže. Na jihozápadním nároží věže je patrná rozměrná jizva po vylomené severní patce zaniklého západního štítu původně kratší lodi. Třetí patro věže je barokně upraveno. Přes omezený rozsah poznatků z povrchového průzkumu lze usuzovat, že nejstarší kostelík snad z 13. století, jehož vznik lze pravděpodobně spojit s ustavením manského systému hradu Zvíkova nebo dobou těsně následující, byl pravděpodobně v pozdní gotice rozšířen o věž, přistavěnou k severozápadnímu nároží lodi. Zatímco přízemí věže bylo již od počátku přístupné z lodi, první patro bylo patrně propojeno s kruchtou, která mohla být původně tribunou raně gotického kostela. Z ní bylo po žebříku jistě přístupné také druhé patro uvedeným, později zazděným portálkem. Tehdy vznikla snad i sakristie, zatímco přízemní hospodářská budova, přistavěná na jihovýchodní straně zvonice k hřbi-

tovní zdi, se sedlovým portálkem, považovaným za dílo 15. století⁷⁾, nepatří k pozdně gotické stavební periodě, té náleží pouze druhotně použité svislé části ostění portálku, zatímco jeho nadpraží je dřevěné, omítnuté na rákos. Není vyloučeno, že tyto architektonické články pocházely z kostela nebo fary, která donedávna stávala jižně od kostela. Při barokní přestavbě byla stará kruchta odstraněna a nová zřízena v západním prodloužení lodi, takže komunikace do prvního patra věže byla přerušena. Snad důsledkem toho byl zřízen dnes zazděný vstup na východní straně věže přímo zvonice.

POZNÁMKY:

- 1) J. Varhaník: Věžní empory kostela sv. Jilji v Miroticích a její typ. Památky a příroda 1989, s. 82-87.
- 2) F. Tyl: Paměti zvíkovské, Praha 1888, s. 57-58.
- 3) J. Soukup: Soupis památek historických a uměleckých v království českém, XXXIII, politický okres Písecký, Praha 1910, s. 301-304.
- 4) E. Poche a kol.: Umělecké památky Čech III, Praha 1980, s. 205.
- 5) D. Libal: Zvíkov, státní hrad a okolí, Praha b.d., s. 22.
- 6) J. Soukup: cit. v poznámce 3, obr. 330 na s. 303.
- 7) E. Poche a kol.: cit. v poznámce 4.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Kirche des heiligen Andreas in Radobytsce, Bezirk Písek, wurde wahrscheinlich im 13. Jahrhundert gegründet. In der Spätgotik wurde zur Nordmauer des Schiffes ein prismatischer Turm angeschlossen, in diesem 2. Stock drei schiesßchartenförmige Fenster erhalten blieben, bestätigend die Ausstattung zur aktiven Verteidigung. In den Jahren 1730 - 1731 wurde die Kirche in Barockform verwandelt, das Schiff gegen Westen verlängert und das Verbindungsschema des Turmes geändert.

AKUSTICKÉ NÁDOBY V ROTUNDĚ SV. KŘÍŽE NA STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

ZDENĚK DRAGON

Publikování nedávného archeologického výzkumu v rotundě sv. Kříže na Starém Městě pražském konstatovalo úzké vazby kostela na prostředí ostrovského kláštera, jednak nálezy dlaždic ostrovského typu, jednak vybavením stavby akustickými nádobami¹⁾. Jejich existence je známa z rozsahem nevelké, ale informacemi bohaté zprávy J. E. Wocela. Ten upozornil na přítomnost dvou nádob umístěných ve stěnách svatyně v lodi a v presbytáři a charakterizoval globálně jejich